
Inledning

Ordet *ἀποκάλυψις* (*apokalypsis*) tränger sig på i en tid av accelererande global uppvärmning, artutrotning och havsförsurning, växande migrationer, totalitära tendenser innanför demokratins ramar och så till råga på allt en oförtröttlig pandemi. Våra samhällen och hela vår värld befinner sig i en akut situation; man kan rentav ana ett slut.

Ändå är en sådan insikt inte ny. Föreställningar om undergång och slut återkommer genom historien, och i de flesta kulturer. Kanske säger de något om människans vara i världen oavsett tid och rum? Det är en tradition som tycks aktualiseras i tider av oro och kris. I Bibeln handlar *ἀποκάλυψις* om ett avslöjande av det beseglade, av det hemliga, som i sig förebådar en ny tid – en bättre tid?

Apokalypsens affekt, den oro eller ångest som infinner sig inför framtiden, kan uppfattas som ett samvete: *Vi måste göra något*. Vi

kan inte fortsätta att leva som vi har gjort. Modernitetens destruktiva förhållningssätt till omvärlden har nått vägs ände.

Tänkandet, litteraturen och konsten kan liksom religionen hantera den apokalyptiska affekten på olika vis, vilket låter sig gestaltas utmärkt i en kulturtidskrift. Det visade sig att *Aiolos* och *Divan* arbetade med varsitt apokalypsnummer, och vi bestämde att hålla kontakten istället för att konkurrera om undergången, samt att erbjuda prenumeranterna att köpa den andra tidskriften till specialpris. Numren utkommer ungefär samtidigt, och vi tänker oss att de bägge kollektiva ansatserna ska läsas tillsammans. Blir det åter möjligt att samlas till möten kommer vi att ordna diskussionskvällar. Annars finner vi andra sätt att samarbeta.

Stockholm i november 2020
Redaktionerna för Aiolos och Divan

Diskussionerna i *Divans* redaktion inför ett nummer om *ἀποκάλυψις* landade snart i två tankar. Å ena sidan Freuds civilisations-pessimism i ett brev skrivet till en kollega under första världskriget, senare utvecklad i *Vi vantrivs i kulturen*. Å andra sidan att avtäckandet i olika hörn av samtiden till stor del handlar om sexualiteten som drivkraft – eller, för att anknyta till drifternas ställning som gångjärn i psyket, om självbevaransens ofrånkomliga sexualisering.

Detta diskuteras i vad som kanske är numrets bärande text: Jean Laplanches uppgörelse med den vitt spridda föreställningen att dödsdriften skulle vara en blint verkande destruktivitet eller aggressivitet. David Bell kommenterar Laplanches artikel ur ett postkleinianskt perspektiv. Sexualiteten återkommer i många andra av numrets texter, inte minst i Sotiris Greveniotis besök i hårdrockens urscener och i Maria Yassas tolkning av vad #metoo handlar om. Men också den längsta text som någonsin publicerats i *Divan* – översatt och kommenterad av Sven-Olov Wallenstein: Jacques Derridas resonemang kring att apokalypsen alltid funnits – lägger sig i samtalet kring drifter och bortträngning.

Ulf Karl Olov Nilsson bidrar med en uppdaterad version av Tage Danielssons klassiska försök att spegla ett människoliv i förkortningar. Jesper Olsson ger oss en förtjänstfull orientering kring hur den humanistiska forskningen och den samtida litteraturen hanterar apokalypsen. Det civilisationskritiska spåret tas upp i Christopher Bollas franka analys av politikens psykologiska mekanismer, i Ale Låkes undersökning av sambandet mellan melankoli och amerikansk politik, och i Mikael Kurkialas utblick mot civilisationer som lever med vetskapen om att kulturer uppstår och går under. Därtill återblickande i Carin Franzéns läsning av Boccaccio och digerdöden – och inte minst när Nina Weibull presenterar numrets konstnär Fredrik Söderberg i en vandring genom tidigmedeltida tematik och ikonografi, med vidare utblickar mot samurajestetik och nyare västerländska ideal och yttringar inom bildkonst och historia som denne ständigt står

Jheronimus Bosch, *Johannes på Patmos, Madonna och Ängel*, ca 1489, dubbelsidig målning (olja på ekpannå, 63x43,3) ca 1489, Staatlichen Museen zu Berlin Gemäldegalerie.

i dialog med. Med stämningar i Johannes Heldéns animation *Astroecology* skildrar Haukur Ingvarssons dikter hur vårt inre fortsätter vara sammanflätat med de hus vi bebott. Även dialogen mellan John Sundkvist och Peter Cornell handlar om måleriets ordlösa hantverk som uppenbarande praktik.

Kontentan av numret – som haft så många tillflöden att det blivit det tjockaste i *Divans* historia – är kanske att det erfordras ett extra stort mått av kreativitet för att inte deppa ihop utan istället i ett allmänt tillstånd av *ἀποκάλυψις* återfinna de verkliga drivkrafterna och låta dem verka i en riktning som gör oss friare, också om vi sitter mer eller mindre instängda och fysiskt längre bort från varandra än någonsin.

Redaktionen för Divan